

BİR PİŞMANLIK, BİR ÜMİT

Bir Pişmanlık, Bir Ümit, (2016), Beksultan Nurjekeuli, (Çev. Elmira Kaljanova), Ankara: Bengü Yayınları, s. 396, ISBN: 978-605-9148-26-9.

Cemile KINACI*

Gazi Türkiyat, Bahar 2016/18: 239-242

Türkiye-Kazakistan arasında siyâsî ilişkilerdeki gelişmeye bağlı olarak her geçen gün iki ülke arasındaki kültürel ilişkiler de hızla gelişmekte. Kültürel ilişkiler kapsamındaysa özellikle edebî ilişkilerin çok özel bir yeri var. İki halkın önemli edebiyatçılarıyla ilgili karşılıklı olarak yapılan toplantılar ve karşılıklı eser basımı edebî ilişkilerin gelişmesine büyük katkı sağlıyor. Özellikle son dönemde gerek Kazak edebiyatının önemli eserlerinin Türkiye Türkçesine kazandırılması, gerekse Türk edebiyatının belli başlı eserlerinin Kazak diline aktarılması ve iki halkın birbirinin edebiyatından haberdar olması oldukça sevindirici.

Türkiye-Kazakistan kültürel ilişkilerinin önemli bir sacayağını edebî ilişkiler oluşturuyor. Son birkaç ay içinde Kazak edebiyatının önemli eserleri Türkiye Türkçesine kazandırıldı. Ünlü Kazak yazarı Smagul Elübay'ın Kazakistan'daki 1928-1933 yılları arasında yaşanan açlık dönemini işleyen *Arasat Meydanı* adlı tarihî romanı, Marhabat Baygut'un Sovyet devri- geçiş dönemi ve günümüzü ele alan hikâyelerden oluşan *Ses Rengi* adlı hikâye antolojisi ve ünlü Kazak yazarı İlyas Esenberlin'in üç ciltlik *Göçebeler* tarihî romanı bunlardan yalnızca birkaçı. Son olarak ise Kazak yazar Beksultan Nurjekeuli'nun *Bir Pişmanlık, Bir Ümit* adlı hacimli romanı Türkiye Türkçesine çevrilerek Türk okuyucu ile buluştu.

Kazak yazar Beksultan Nurjekeuli, Kazak edebiyatında "aşk aşığı", "duyguların ressamı", "kadın doğasının cevahircisi", "kadın sırrının bilgisi" olarak tanınan bir yazardır. Yazarın bütün eserlerinde aşk konusunun işlendiği dikkat çeker. Yazar, "Bir Pişmanlık, Bir Ümit" adlı hacimli romanında da bu geleneği bozmamış ve yine aşk duygusunu terennüm etmiştir. Romanda yazar, insan hayatı içinde aşkın değişik görünüşlerini ele almış ve okuyucuya Şegen'in hayatı etrafında çocukluk, ergenlik, gençlik ve olgunluk evrelerinde aşkın farklı şekillerdeki yansımalarını göstermiştir.

Beksultan Nurjekeuli, bizzat kendi hayatından esinlenerek gerçekçi bir üslûpla aşk duygusunu işlemiştir. Yazar Nurjekeuli, aşk duygusunun insanı pek çok konuda

* Dr. Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Ankara/TÜRKİYE. camiyla@gmail.com

sınadığını düşünür. Ona göre aşk, insanı olgunlaştıran bir duygudur ve yazar bu düşüncesini okuyucuya aktarmak amacıyla bu romanını kaleme almıştır.

Romanın kahramanı yazar Şegen, bir yazarın kendi gerçeğini, kendi hayatını yazması gerektiğini düşünür. Bir yazarın mutlak surette gerçeği kaleme alması gerektiğine inanır. Onun roman kurgusu içindeki bu düşünceleri, *Bir Pişmanlık, Bir Ümit* romanının gerçekçi yazarı Beksultan Nurjekeuli'nin da düşünceleridir aynı zamanda. Gerçekçi yazar romanda şöyle diyor:

Üstelik başından geçenleri başkasının gibi göstermek başkasına atılan iftira gibidir. Ondan dolayı kendine ait olanı, kendine ait olarak göstermek en iyisidir. Ayrıca günümüzde okuyucular kitaptan moralini yükseltecek komiklik değil, hakikat arar. Gerçeği söyleyeceksen üstü kapalı olarak birinin ağzından değil, kendi ağzından söylemek en iyisidir. Ayrıca onu tekrar onarmaya, süslemeye de gerek yoktur. Çünkü onarılan gerçek yalandan daha kötüdür. Bu durumda asıl araç kandırmak olur. Yaradılışından güzel bir kadın makyaj yaparsa doğal güzelliğinden olup yapay güzele dönüşmez mi? Makyajlı güzelleri gördüğünde ne kadar güzel olursa olsun kuşku ile: 'Acaba makyajsız yüzü nasıldır?' diye merak edersin. İnsanoğlu ise öyle küçük de olsa şüphe uyandıran şeylere hiçbir zaman büyük ilgi duymamıştır. Minicik şüphe kocaman duyguya engeldir. O nedenle okuyucuda: 'Acaba şu kısmı kendinden mi ekledi yoksa yaşad mı?' düşüncesi uyandıracağıma her şeyi kendi ağzımdan, olduğu gibi aynen anlattıysam daha adaletili davranmış olurum, öyle değil mi?"

Romanın "Çocukluk Duygu" adlı ilk başlığında Şegen adlı Kazak çocuğunun yaşamına tanıklık ediyoruz. Şegen ve onun çocukluk aşkı Bübiş'in çocuk masumiyetlerini görüyoruz. Yazar bu bölümde okuyucuya aşkı çocuk masumluğuyla yansıtıyor.

Romanın ikinci başlığı "Bübiş". Bu bölümde genç Şegen ve Bübiş'in gençlik aşklarına şahitlik ediyoruz. Gençliğin tecrübesizliği ile birlikte, toplumun çeşitli baskıları nedeniyle kavuşamayan gençlerin yaşadıkları aşkın görünüşü bu bölümde ortaya konulmuş. Ayrıca Kazak kızının kendi rızasıyla evleneceği kişiye karar verememesi, ailesinin uygun gördüğü kişiyle evlendirmek istemesi, kızların çaresizliği ve bu nedenle pek çok gencin sevdiğine kavuşamaması da bu bölümde ortaya konuyor. Kazak toplumsal hayatı içinde "kıza kırk yerden yasak koyma"nın sonucunda Şegen ile Bübiş'in kavuşmadan ayrılık ve hüznün ile biten aşkı bu dramatik bölümde dile getiriliyor.

Romanın son başlığı "Şaziya" adını taşıyor. Artık aşkın olgunlaştırdığı Şegen'in hayat arkadaşı Şaziya ile evlenip, aile babası olduğu dönem romanın son bölümünde işleniyor. Aşk duygusunun olgunlaştırdığı Şegen, kadına dair düşüncelerini bu bölümde ortaya koyuyor. Başta babaannesi olmak üzere, annesi, halası, gençlik aşkı Bübiş gibi farklı kadın görünüşleri üzerinden düşüncelere dalıyor. Kadın, toplumun, geleneklerin dayattığını yaşamak zorunda mıdır? Onun da kendi tercihlerini yapma, kendi hayatına yön verme, sevdiğinin, aşkının ardından gitme hakkı yok mudur? Nurjekeuli, "Bir kadının kadın gibi davranması suç mudur? Onun da yaratılıştan

gelen özellikleri olamaz mı?" gibi sorular üzerinden toplumda kadının konumu üzerine düşüncelerini ortaya koyuyor. Dolayısıyla başarılı yazar Beksultan Nurjekeuli'nun eserine yansıyan kadın karakterler, yaşadıkları dönem itibarıyla kaderin zorluklarına katlanarak yaşayan ve her şeye rağmen gerçek aşka âşık olan saf gönüller olarak sunuluyor. Bu bakımdan, Türk okuru bu roman aracılığıyla her şeyden önce Kazak kadınının tabiatı ile tanışacak. Nurjekeuli'nun kaleminden, bu roman aracılığıyla Kazak kadınının tabiatı, hürriyeti, toplumdaki yeri, hatta hissiyatı Türk okuruna ulaşacak.

Romanın arka planında Kazak toplumsal hayatının bütün yönleri de başarılı bir şekilde gözler önüne seriliyor. Romanda, Kazak evinin içi, aile içi ilişkiler, akrabalık ilişkileri, Kazak misafirperverliği, gelenekler gibi Kazak toplumsal hayatına dair konular da gözlemlenebiliyor. Özellikle Kazak toplumsal hayatı içindeki geleneksel insan ilişkileri romana yoğun bir şekilde yansıtılmış. Kaynana-kaynata-gelin, dede-babanne-torun ilişkisi üzerinden Kazak adabı muaşeretini ortaya konulmuş. Romanda, eski dönemlerde Anadolu'da da var olan, günümüzde ise köy hayatı içinde hâlâ varlığını koruyan bir davranış kalıbına rastlıyoruz. Kaynata-kaynana yanında yaşarken çocukların gerçek anne babalarına anne-baba dedirtilmediği, onlara abi, abla diye hitabederken, dede ve babaanneye anne ve baba dedirtilmediği Şegen'in ailesi üzerinden görülüyor. Hatta Şegen'in askerdeki babası Satim, evine gönderdiği mektuplarda anne ve babasından utandığı için ve onlara olan saygısından dolayı kendi oğlu Şegen'den bahsederken de "kardeşim Şegen nasıl?" diye soruyor. Romana yansıyan bu Kazak geleneği eski zamanlarda aynı şekilde Anadolu'da da görülmekteydi, hâlâ da bazı bölgelerde bu geleneğe rastlamak da mümkün. Dolayısıyla romanda kökü bir olan Türk ve Kazak halkının ortak gelenekleri de dikkat çekiyor.

Şegen'in annesi Jamihan, geleneğe uygun olarak oğlu Şegen'i hiçbir zaman sahiplenemiyor, ona analık yapamıyor. Oysa babaanne Batjan, ölene kadar Şegen için gerçek bir anne olarak kabul ediliyor. Hatta Şegen'in öz annesi Şegen'i de alıp kaynana ve kaynatasından ayrılıp yeniden evlenip hayatına yeni bir yön vermek istediğinde de Şegen öz annesi ile gitmeyip, anne-baba bildiği dedesi ve babaannesi ile kalıyor. Gerçek annesini hiçbir zaman anne olarak görmüyor, ancak yalnızca olgunlaştığı dönemde annesini anlıyor ve ona hak veriyor.

Romanda Nurjekeuli, Şegen ve Bübiş aşkıyla ilgili olarak Kız Jibek, Kozi Körpeş-Bayan Suluv gibi destanlara da sık sık göndermelerde bulunuyor. Nurjekeuli'nun bu yolla Kazak kültürünün önemli bir parçası olan destanlarla Kazak halkının kültürel zenginliğini hatırlatarak halkın toplumsal belleğini desteklediğini görüyoruz.

Roman teknik bakımdan da farklı bir özelliğe sahip. Romanda kurgu içinde kurgu tekniği söz konusu. Aslında roman kahramanı yazar Şegen'in kendi hikâyesini yazış serüvenini de görüyoruz. "Bir Pişmanlık, Bir Ümit" yazar Nurjekeuli tarafından kaleme alınırken, roman kahramanı yazar Şegen de romanın içinde iç içe geçmiş bir

kurguyla kendi romanını kaleme alıyor. Romanın ana kahramanı yazar Şegen'in kendi romanını yazdığı esnada sık sık araya girerek iç monolog tarzında kendi duygu ve düşüncelerini ortaya koyması da romanın teknik bakımdan kendine özgü yönlerinden biri.

Beksultan Nurjekeuli'nin *Bir Pişmanlık, Bir Ümit* adlı romanının Türkiye Türkçesinde yayımlanmasından dolayı öncelikle Beksultan Nurjekeuli'ni ve kitabı çeviren Elmira Kaljanova'yı kutluyorum. Karşılıklı eser basımı ile Türkiye-Kazakistan arasındaki edebî ilişkilerin bundan sonra da gelişerek devam etmesini içtenlikle diliyorum.